

12.02.2024

Traktoren i rummet: Hvorfor spørger landbruget i den europapolitiske debat?

Landbrugsprotesterne i flere EU-medlemslande vidner om modstand mod EU's miljø og klimakrav – både dem der allerede findes, og dem der er på vej – og et krav om bedre sociale og økonomiske forhold.

Skrevet af

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉️ ditte@thinkeuropa.dk

Emmanuel Molding Nielsen

📞 +45 61 10 66 93

✉️ emmanuel@thinkeuropa.dk

Anna Wentzer

✉️ anna@thinkeuropa.dk

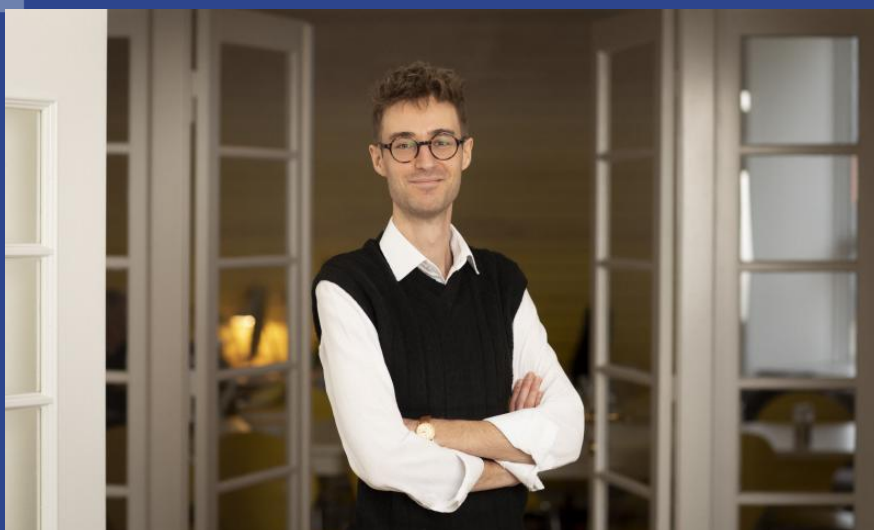
Kontakt

Ditte Brasso Sørensen

📞 +4561101115

✉ ditte@thinkeuropa.dk

Emmanuel Molding Nielsen

📞 +45 61 10 66 93

✉ emmanuel@thinkeuropa.dk

Landbrugsprotester har spredt sig på tværs af Europa. Protesterne har ulmet i flere år, men har taget til op mod Europa-Parlamentsvalget, der afholdes i juni i år. I Italien, Frankrig, Tyskland, Holland, Rumænien og Polen har landmænd blokeret vejene med deres traktorer og kastet gylle på offentlige bygninger. Nationale forhold og politiske beslutninger spiller ind, men fælles for protesterne er en modstand mod EU's miljø og klimakrav – både dem der allerede findes, og dem der er på vej – og et krav om bedre sociale og økonomiske forhold.

Den europæiske fødevare- og landbrugsdagsorden har været genstand for en stigende grad af politisering i takt med, at EU har skærpet sin grønne linje. I maj 2023 præsenterede den største partigruppe i Europa-Parlamentet, Kristendemokraterne (EPP), en Pakt for Europæiske Landmænd. Med udspillet lægger EPP op til, at landbrugets grønne omstilling skal være et centralt tema ved Europa-Parlamentsvalget. EPP's udspil stiller sig kritisk overfor en række tiltag i Kommissionens flagskibsstrategi for fødevaresektorens grønne omstilling, Jord-til-Bord-strategien.

Den gryende politiske modstand har sat sit aftryk på EU's grønne dagsorden. Flere af Kommissionens initiativer under Jord-til-Bord-strategien er enten blevet udvandet eller droppet. Det gælder bl.a. naturgenopretningsloven, der blev kraftigt udvandet i forhandlingerne, samt Kommissionens "Legislative framework for sustainable food systems" og en forordningen om bæredygtig anvendelse af pesticider, som begge er taget af bordet.[\[1\]](#) **Der foregår således i dag en kamp, delvist anført af landbruget, om ambitionsniveauet, virkemidlerne og hastigheden i EU's miljø og klimalovgivning.**

Kommissionen lancerede den 25. januar en struktureret dialog med landbrugssektoren i et forsøg på at genstarte en debat om sektorens fremtid, og undgå at debatten polariseres yderligere. Dialogen forventes at fortsætte frem mod sommeren og har til formål at skabe en konsensus om en vej fremad for reformen af sektoren.

I forbindelse med disse landbrugsprotester og Kommissionens seneste udspil, der skal adressere landmændenes bekymringer, samler dette brief centrale tal om landbrugets rolle i Europa mhp. at belyse nogle af de forhold, der giver landbruget sin udslagsgivende rolle i europæiske politik.

Landbrugets betydning for den europæiske økonomi er begrænset.

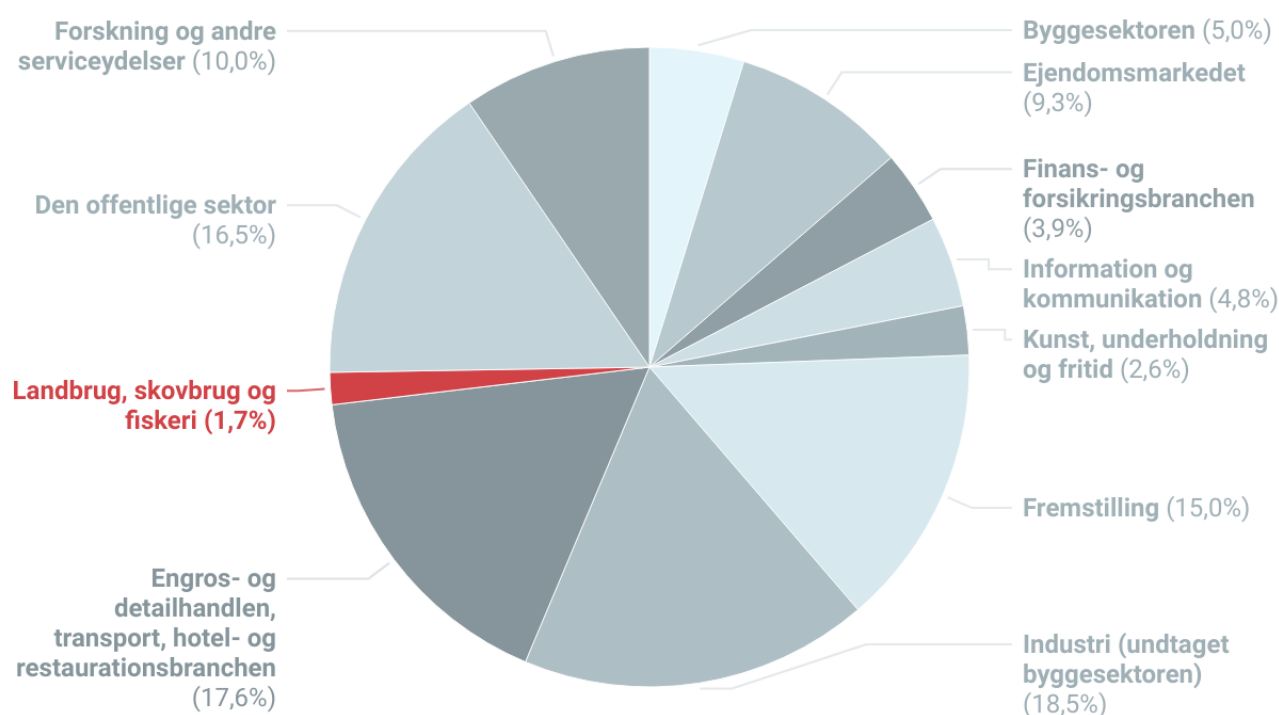
Landbrug, fiskeri og skovbrug udgør til sammen en forholdsvis lille andel af EU's samlede værditilvækst. Som figur 1 illustrerer, udgjorde landbrug, fiskeri og skovbrug tilsammen 1,7 pct. af den europæiske værditilvækst i 2022. Sektorens andel af den europæiske værditilvækst har været stabil de seneste år.

De 1,7 pct. tager dog ikke højde for den værditilvækst, landbrugets produkter skaber længere fremme i værdikæden. Landbrugets indirekte betydning for europæisk økonomi må derfor antages at være noget større end de 1,7 pct. indikerer.

I Danmark var landbrugets bruttoværditilvækst f.eks. 27 milliarder kroner i 2022, hvortil forarbejdningsindustrier, som slagterier og mejerier, der er direkte afhængige af det danske landbrug, havde en bruttoværditilvækst på 15,6 milliarder kroner.[\[2\]](#),[\[3\]](#) Dertil kan man også medregne sektorer, der er indirekte afhængige af landbruget, som f.eks. service og forsyning.

Figur 1: EU's værditilvækst i 2022

EU's økonomi opdelt efter 10 sektorer. Hver sektors andel i pct. af værditilvæksten i BNP.

Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Men sammenligner man værditilvæksten fra andre sektorer, så udgør landbrugssektoren en mindre andel end kunst, underholdning og rekreation, som stod

for 2,6 pct. af EU's værditilvækst i 2022.

EU's fælles landbrugspolitik er fortsat en af EU's største budgetposter.

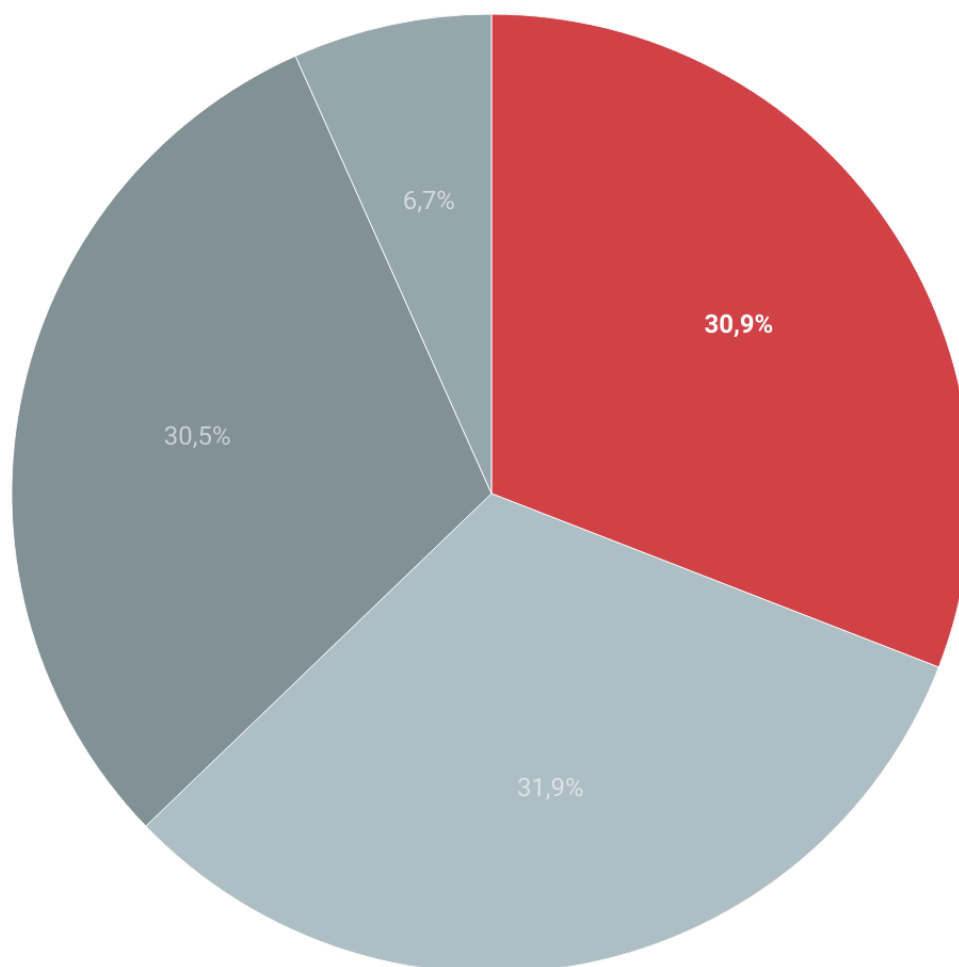
Den fælles landbrugspolitik har altid være en central del af det europæiske samarbejde. Landbrugets centrale rolle i det europæiske samarbejde bunder bl.a. i landbrugets historiske betydning for europæisk samfund og økonomi. I dag er landbruget fortsat den sektor, der modtager mest støtte fra EU.[\[4\]](#)

Den fælles landbrugspolitik (CAP) andel af EU's budget er faldet støt, siden den blev introduceret i 1962,[\[5\]](#) men udgør stadig en af de største poster i EU's budget.

I 1992 udgjorde EU's fælles landbrugspolitik (CAP) næste 60 pct. af EU's budget. I dag er det beløb faldet til 30,9 pct., jævnfør figur 2.

Figur 2: Landbrugets andel af EU's budget 2021-2027

■ Fælles landbrugspolitik (CAP) ■ Nye og styrkede prioriteter
■ Økonomisk, social og territorial samhørighed ■ Administration

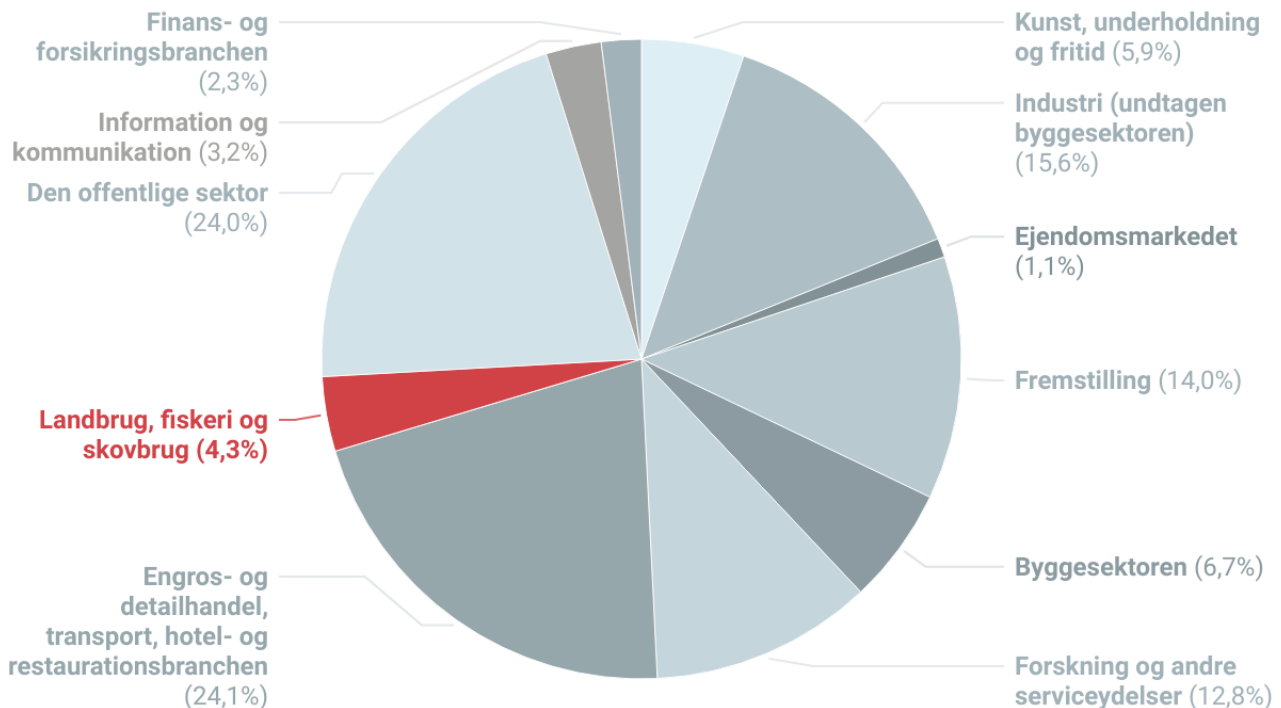

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Kommissionen • Lavet med Datawrapper

Nationale forskelle til trods, så er landbrugssektoren på europæisk plan ikke en vigtig kilde til beskæftigelse.

Figur 3: Landbrugets andel af EU's beskæftigelse i 2022

EU's beskæftigelse angivet efter sektor. Hver sektors andel i pct.

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

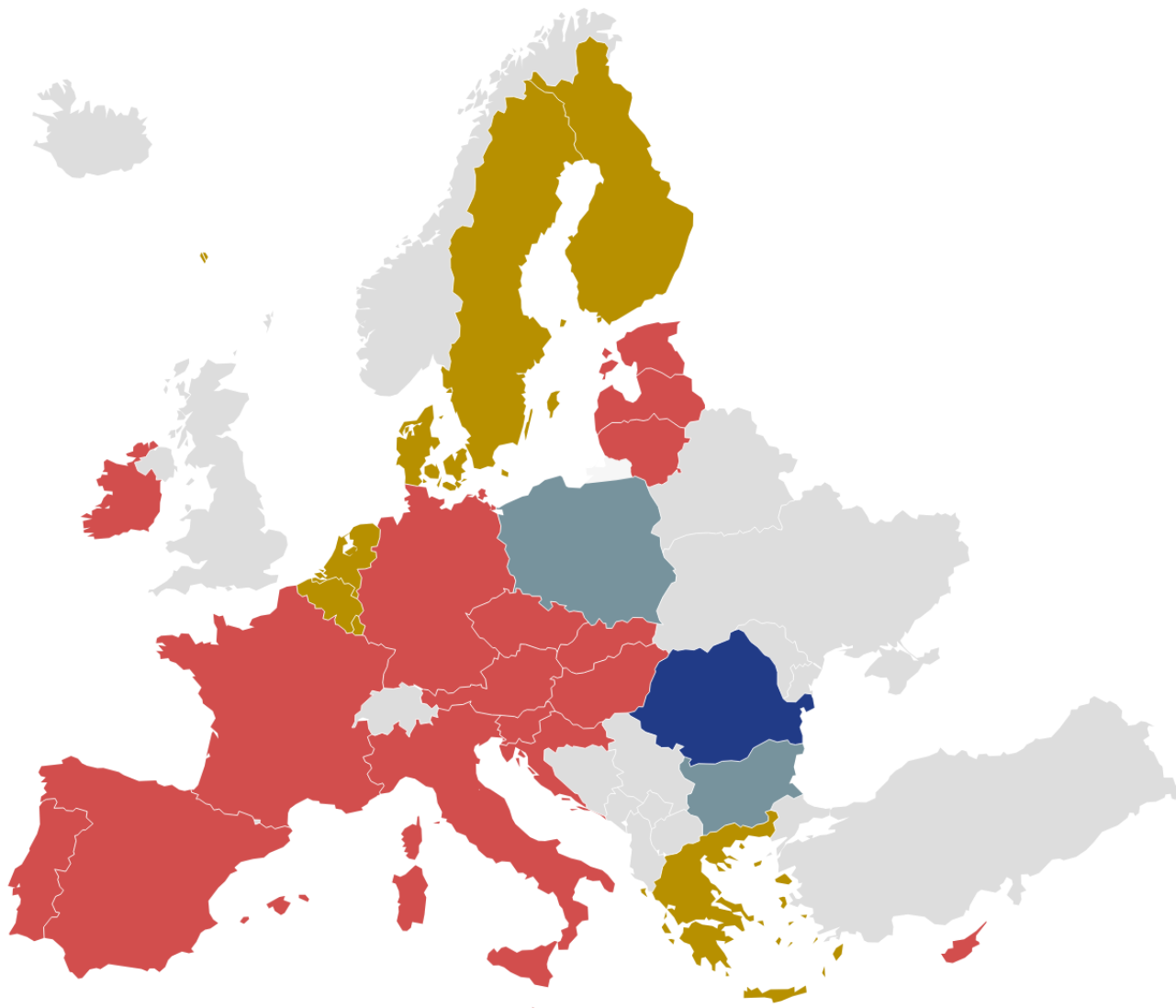
I 2022 var 4,3 pct. af EU's arbejdsstyrke beskæftigede i landbrug, fiskeri og skovbrug, som angivet i figur 3.^[6] Den sektor, der står for den højeste andel af beskæftigelsen i EU, er engros- og detailhandel, transport, hotel- og restaurationsbranchen, der står for 24,1 pct. af EU's beskæftigelse i 2022.^[7] Men ser man på fødevarerforsyningssektorens andel af EU's beskæftigelse, så står fødevarerforsyningssektoren tilsammen for 8 pct. af EU's beskæftigelse.^[8]

Der er dog væsentlige nationale forskelle når man ser på andelen af ansatte i fødevarerforsyningssektoren. Fx er fødevarerforsyningssektoren en betydelig vigtigere arbejdsgiver i Rumænien, og i en mindre udstrækning i Central- og Østeuropa, end den er i Vest- og Nordeuropa.

Figur 4: Ansatte i fødevareforsyningssektoren på tværs af EU

Andel af beskæftigelsen i fødevareforsyningssektoren i pct. (fra 15 år)

■ < 5% ■ 5%–10% ■ 10%–15% ■ 15%–20% ■ ≥ 20%

Fødevareforsyningssektoren inkluderer afgrøde- og dyreproduktion, jagt og relaterede serviceaktiviteter, fremstilling af fødevarer, detailhandel med fødevarer, drikkevarer og tobak i specialbutikker, engroshandel med fødevarer, drikkevarer og tobak, fremstilling af drikkevarer, engroshandel med landbrugsråvarer og levende dyr og fiskeri. Personer ansat i barer og restauranter er ikke inkluderede.

Kort: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Dog er det vigtigt at bemærke, at landbrugssektoren er meget afhængig af sæsonarbejderne og deltidsarbejde, hvilket komplicerer sammenligninger med landbruget på tværs af sektorer. Især ift. sæsonarbejderne er dette svært at tage højde for, da Eurostat f.eks. kun indsamler data på sæsonarbejderne fra tredjelande.

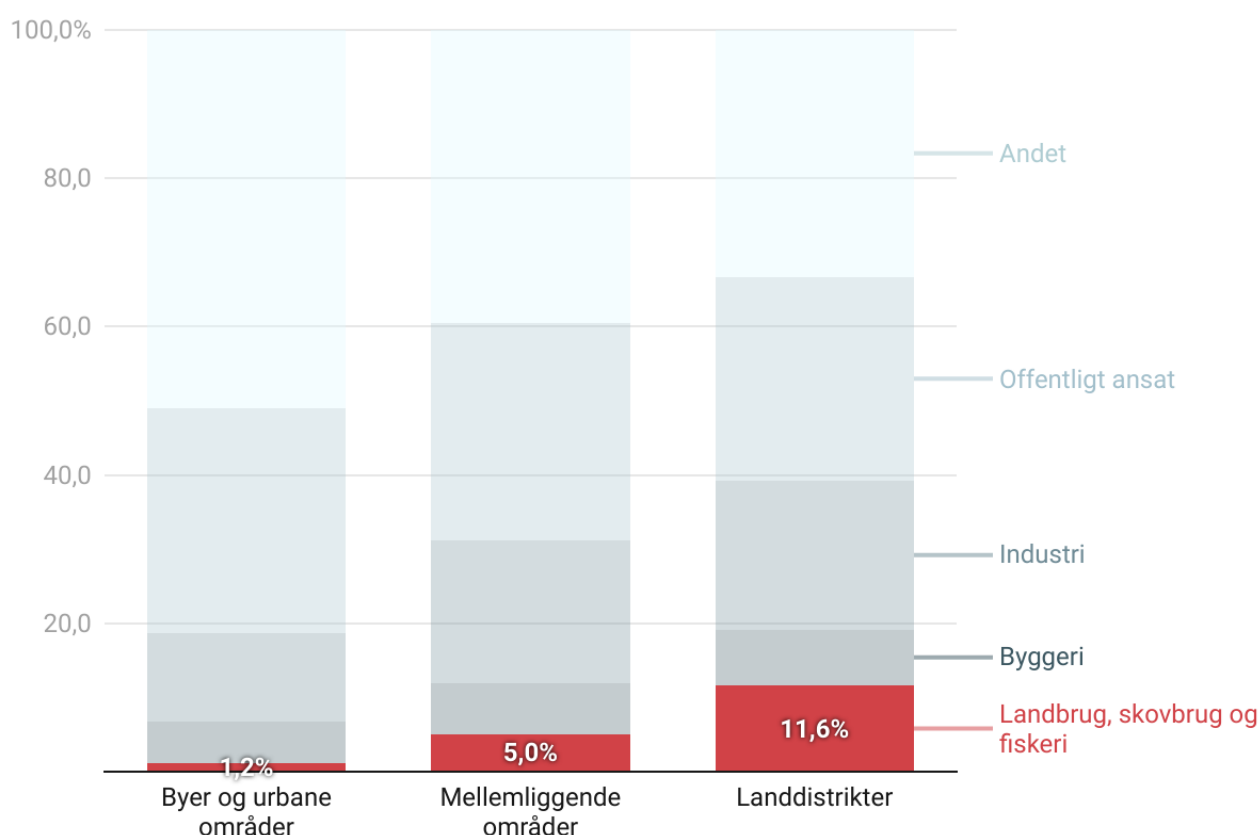
[9]

Selvom en stor andel af EU's befolkning bor i EU's landdistrikter, så er landbruget en forholdsvist beskeden kilde til beskæftigelse i landdistrikterne.

30 pct. af EU's befolkning bor i landdistrikter[10] og i disse områder har landbruget en uforholdsmæssig vigtig rolle, da over 40 pct. af landområder i EU's landdistrikter bruges til landbrugsproduktion.[11] Landbruget er således en meget synlig del af livet i EU's landdistrikter.

Figur 5: Beskæftigelse efter sektor og distrikttype

Pct. af beskæftigede personer i hver sektor som andel af arbejdsstyrken i henholdsvis byer, landlige distrikter og mellemliggende områder.

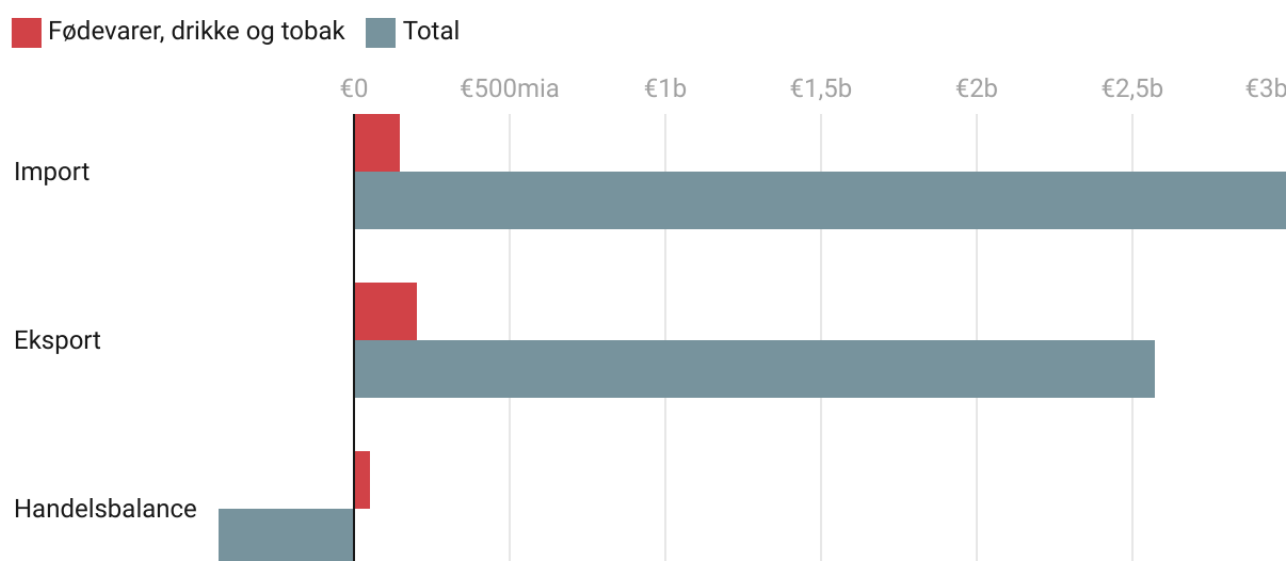
Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Til gengæld beskæftiger landbruget kun 11,6 pct. af arbejdsstyrken i EU's landdistrikter.[12] Det er dog værd at bemærke, at en række aktiviteter, der er afhængige af landbruget, såsom fødevarerforarbejdning, og som også ofte findes i overvejende landlige områder[13] er klassificeret under 'industri' (se figur 5). En større andel af arbejdspladser end blot landbrug, skovbrug og fiskeri afhænger derfor af landbruget i overvejende landlige områder og såkaldte 'mellemliggende områder'.

Fødevarer udgør en begrænset andel af EU's internationale samhandel.

International handel med føde-, drikkevarer og tobak udgør en forholdsvis lille delmængde af EU's totale handel. Til gengæld var EU i 2020 verdens største eksportør og verdens tredje største importør af fødevarer.[\[14\]](#) **Dette giver EU en betragtelig global indflydelse ift. til at sætte globale standarder for sektoren, og gør sektoren til en potentielt vigtig sektor for EU's globale indflydelse.**[\[15\]](#)

Figur 6: Værdi af EU's internationale handel med fødevarer i 2022

NB: Handelsbalancen er i minus (Import er større end eksport), hvilket delvist kan forklares ved exceptionelt høje energipriser i 2022 som følge af Ruslands invasion af Ukraine.

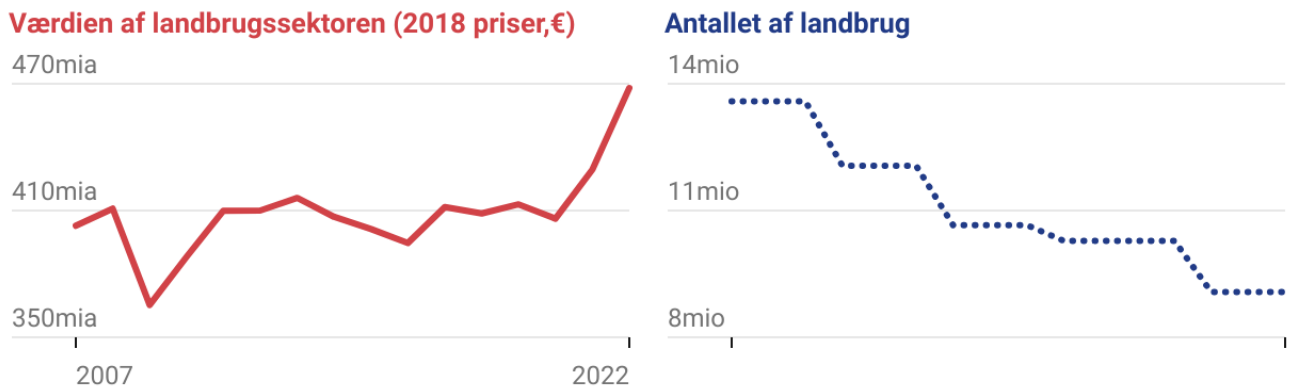
Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Det er vigtigt at bemærke, at føde- og drikkevarers andel i intern handel mellem EU-landene er højere end deres andel af den internationale samhandel, hvilke bl.a. skyldes fødevarers holdbarhed.[\[16\]](#)

EU's landbrugsproduktion bliver i stigende grad konsolideret.

Figur 7: Udviklingen i EU's landbrugssektor fra 2007 til 2022

Værdien af landbrugets produktion stiger, selvom antallet af landbrug falder i samme periode.

Note: Der er en høj grad af usikkerhed i opgørelsen af antallet af landbrug (se fodnote 6).

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Landbrugssektoren i EU er en sektor under forandring. Siden 2007 er antallet af landbrug faldet støt, men på samme tid har værdien af landbrugsproduktionen steget. Siden 2005 er landbrugets andel af EU's beskæftigelse også faldet fra 6.4 pct. til lige over 4 pct i 2020.^[17] Det faldende antal af både landbrug og ansatte har således ikke haft en effekt på den samlede produktion. Dette tyder på, at sektoren har gennemgået en konsolidering, hvor et stadig mindre antal landbrug og landbrugsansatte producerer stadig større produktionsværdi.

Selvom konsolideringen af sektoren ikke har haft aftryk på produktionen, er det en proces, der må antages at have sociale konsekvenser for dem, som arbejder i sektoren, samt de regioner og de ansatte i industrier, der er afhængige af sektoren.

Den gennemsnitlige landmand tjener mindre end den gennemsnitlige europæer.

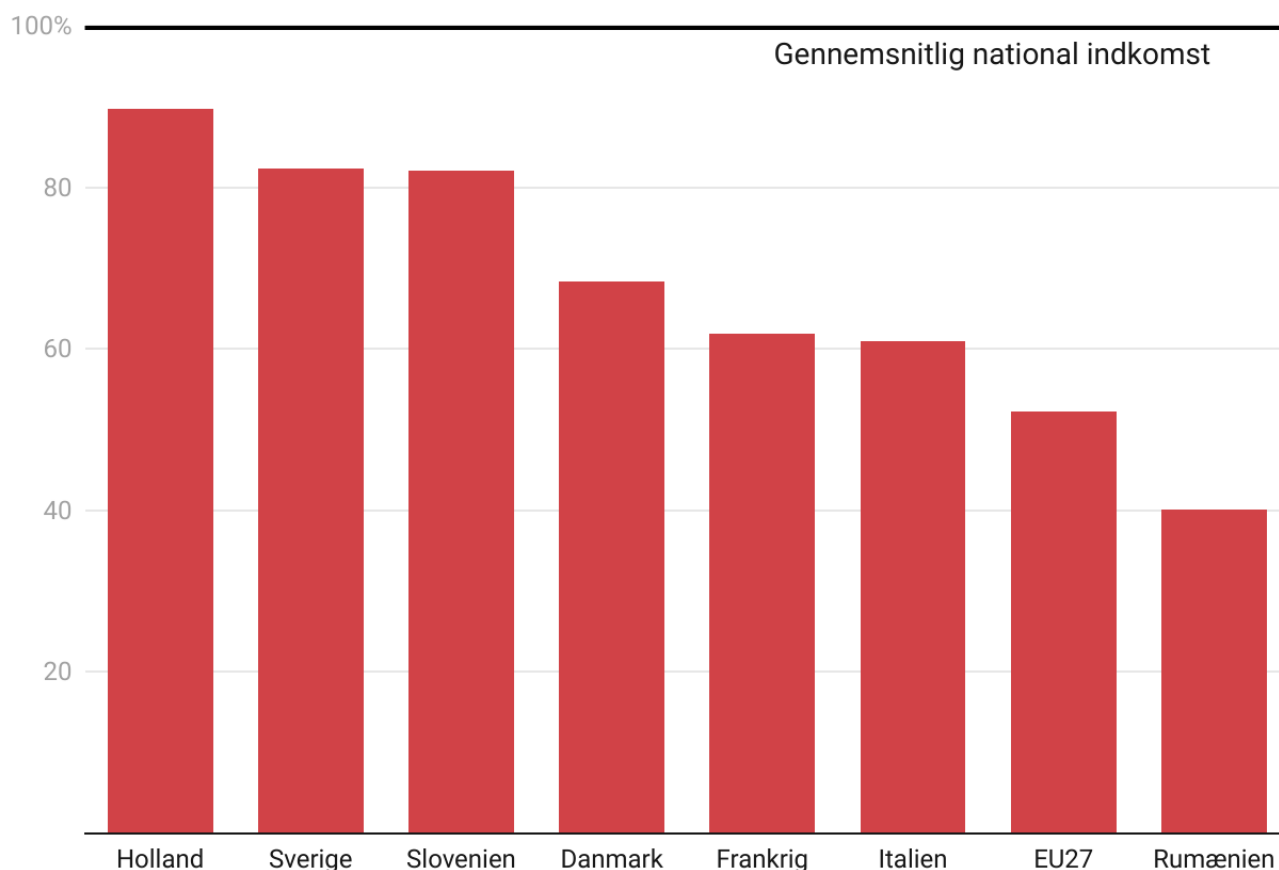
Det er svært at finde præcise data for indtægter i landbrugssektoren, og opgørelser af indtægter er ofte udregnet på baggrund af estimater for landbrugets indtægt.^[18] Udbredelsen af familielandbrug og de mange løst- og sæsonansatte i sektoren komplicerer indkomstudregningen af den gennemsnitlige indkomst, derudover er det ofte ikke muligt at indregne evt. indtægter for jordbesiddelse. Endeligt kan den enkelte ansatte i landbruget være modtager af sociale ydelser.^[19]

Dog opgør DG ECFIN's AMECO-database, at den gennemsnitlige ansatte i landbrugssektoren i 2022 i EU tjener €21,200 sammenlignet med en gennemsnitlig indkomst på €40,600 i resten af den europæiske økonomi, den gennemsnitlige

medarbejder i landbrugssektoren tjener således 52,2 pct. af den gennemsnitlige europæers løn.[\[20\]](#) Figur 9 viser forskellene i udvalgte EU-medlemslande.

Figur 8: Indkomst for den gennemsnitlige landmand

Angivet som andel af den gennemsnitlige indkomst i det pågældende EU-medlemsland i 2022.

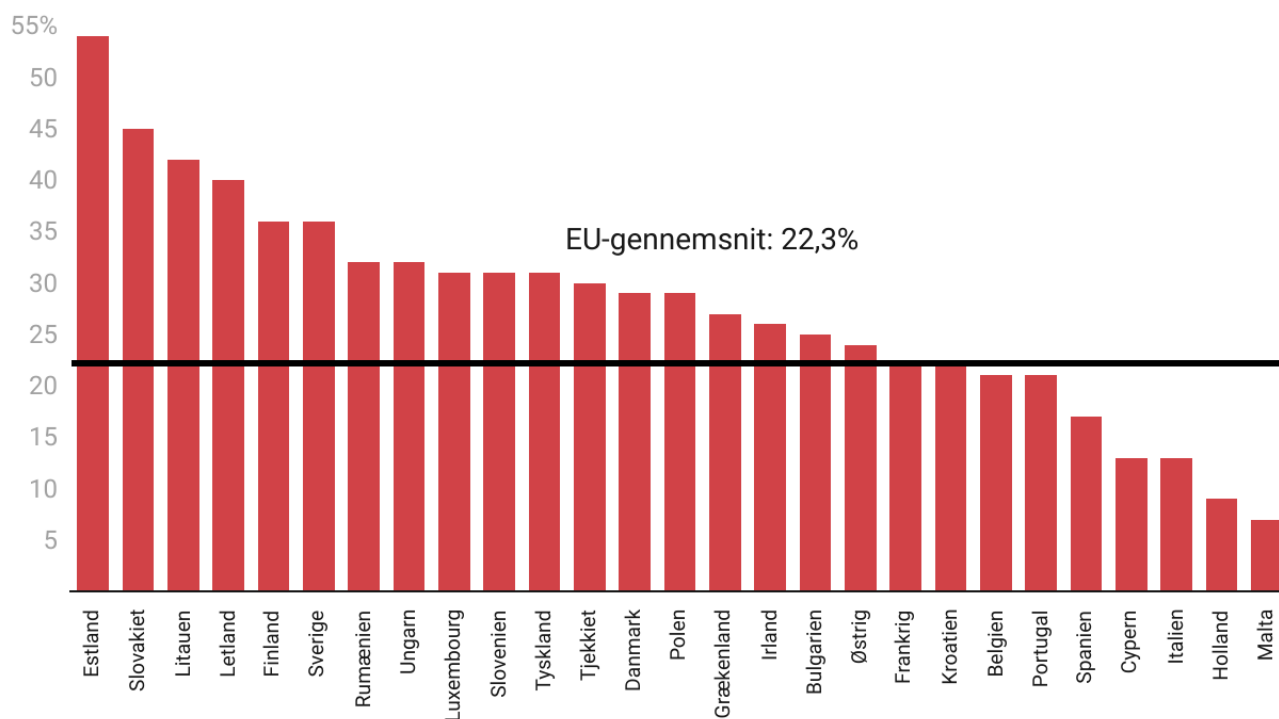
Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Kommissionen • Lavet med Datawrapper

Offentlig støtte er en vigtig del af landbrugsindkomsten i flere medlemslande.

Direkte betalinger fra den fælles landbrugspolitik udgør en betragtelig andel af den gennemsnitlige europæiske landmands indkomst. I 2021 kom 22,3 pct. af den gennemsnitlige landbrugsindkomst fra direkte betalinger fra CAP'en. Dette tal gemmer dog på betragtelige forskelle mellem medlemslandene. Fx modtager det gennemsnitlige landbrug i Holland blot 9 pct. af deres indkomst fra direkte CAP-betalinger, sammenlignet med gennemsnitlige danske landbrug, der i 2021 modtog 29 pct. Nogle landbrug, såsom de estiske, modtog i 2021 hele 54 pct. af deres indkomst fra CAP'ens direkte støtte.[\[21\]](#)

Figur 9: Direkte CAP-støtte som andel af landbrugs indkomst

Opgjort som andel af direkte støtte ift. den gennemsnitlige landbrugs faktorindkomst i hvert EU-medlemsland

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: DG Agri • Lavet med Datawrapper

Udover direkte betalinger modtager europæiske landbrug en række andre offentlige subsidier, herunder tilskud til grønne indsatser og tilskud til unge landmænd.[\[22\]](#) Det betyder, at offentlige tilskud til europæiske landbrug i praksis er større end blot direkte betalinger.

Set som et gennemsnit af tilskud fra 2017-2021, udgjorde direkte EU støtte 23 pct. af landbrugets faktorindkomst.[\[23\]](#) EU's samlede landbrugsstøtte, dvs. landbrugsstøtte udover den direkte støtte udgjorde 32 pct. af landbrugsindkomsten i gennemsnit i EU.[\[24\]](#) Det betyder, at den europæiske landbrugsstøttes andel af gennemsnitlige indkomst i flere medlemslande (fx Tjekkiet, Estland, Letland, Litauen, Slovakiet, Finland, og Sverige), går fra at være lige omkring 50 pct., til at være betragteligt over 50 pct. når man medregner andre EU-støtteordninger.

Globale fødevarepriser er volatile.

Figur 10: Udviklingen i fødevarerpriser fra 2005 til 2024

FAOs prisindekser for fødevarer, kød, mejeri, korn og madolier.

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: FAO • Lavet med Datawrapper

Landmænds indkomst er afhængig af fødevarerpriserne, der kan være volatile. Dette betyder, at der kan være store forskelle på, hvordan landmænd i forskellige dele af sektoren klarer sig. Fx er fødevarerpriserne steget betragteligt siden 2021, først grundet coronaviruspandemien og senere Ruslands invasion af Ukraine, men prisstigningerne på madolier har f.eks. været betydeligt større end prisstigningerne på kødprodukter. I de seneste måneder er priserne på fødevarer på tværs af kategorierne faldet, som figur 11 illustrerer.

- Landbruget udgør en relativ lille del af den europæiske økonomi og beskæftigelse, men er en forudsætning for den up-stream værditilvækst der skabes i fødevareproduktionen. Der er således ikke entydig økonomisk grund til, at landbrugssektoren i så høj grad har politiske beslutningstageres bevågenhed, landbruget er dog en strategisk vigtig sektor.
- Antallet af landbrug og landbrugsmedarbejdere er faldende. Dette har indtil videre ikke haft effekt på den samlede europæiske produktion, hvilke vidner om en stigende produktivitet inde for sektoren.
- Den gennemsnitlige landbrugsindkomst er lavere end den gennemsnitlige europæiske indkomst. Der er betragtelige nationale forskelle på indkomstniveauet i landbruget.
- Den europæiske landbrugssektor er i høj grad subsidieret gennem EU. Selv om den europæiske landbrugsstøtte fortsat er en af de største budgetposter, så er dens andel af EU's samlede budget faldende. I adskillige medlemslande udgør landbrugsstøtte en vigtig andel landmænds indkomst.
- Landmænd er afhængige af volatile fødevarepriser for deres indkomst, hvilke kan medvirke til en fornemmelse af usikkerhed i erhvervet.

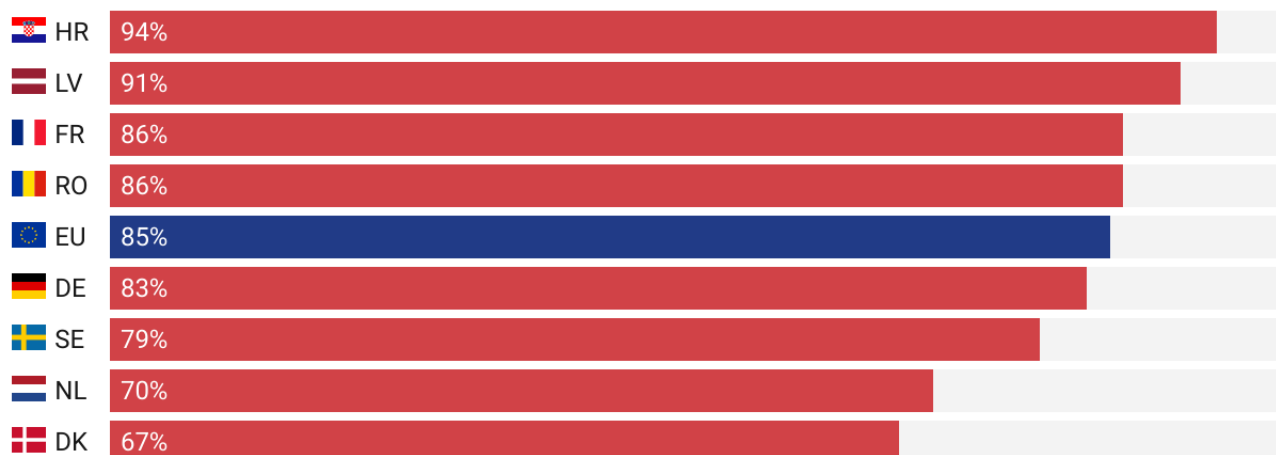
HOLDNINGER TIL LANDBRUGET

Landbruget har, til trods for sit beskedne bidrag til europæisk økonomi og begrænsede bidrag til beskæftigelsen, stor politisk bevågenhed. Dette kan tyde på, at sektorens evne til at organisere sig spiller en afgørende rolle.[\[25\]](#) Dertil kommer, at landbruget nyder stor opbakning blandt befolkningen.

Et flertal af europæere bakker op om det nuværende niveau af landbrugsstøtte.

Figur 11: Flertallet ønsker det samme eller et højere niveau af landbrugsstøtten

Andel af respondenterne, der svarer, at niveauet af landbrugsstøtte er tilpas eller for lavt i 2022. Resultater fra udvalgte lande.

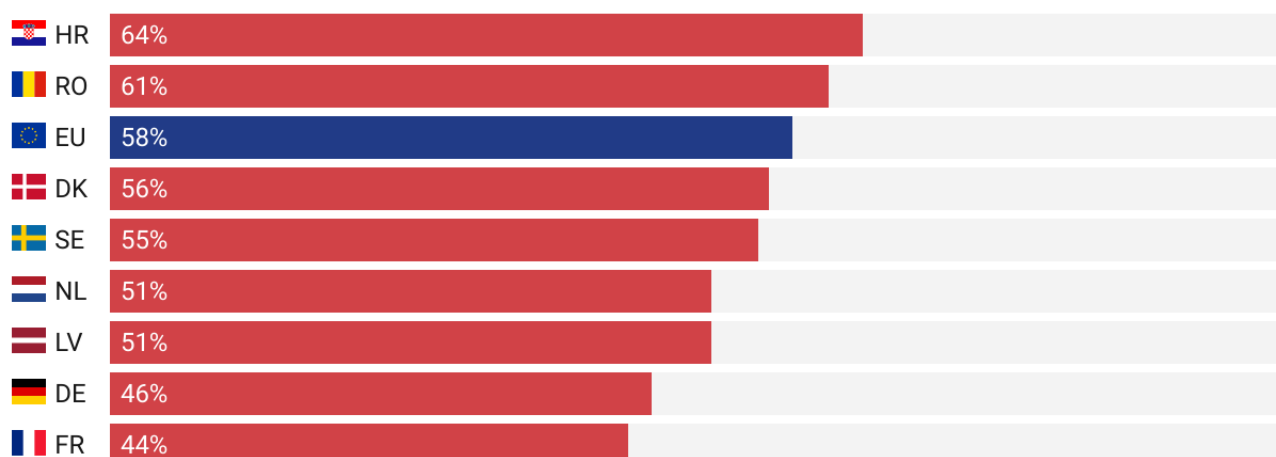
Spørgeundersøgelse udført af Kantar Belgium bestilt af Kommissionen.

Kilde: European Commission • Lavet med Datawrapper

Et flertal af europæere mener, at landbruget allerede har givet et vigtigt bidrag til at bekæmpe klimaforandringer.

Figur 12: Flertallet mener, at landbruget har bidraget afgørende i kampen mod klimaforandringer

Andel af respondenterne, der i 2022 er enige i udsagnet om, at landbruget har ydet et afgørende bidrag til at bekæmpe klimaforandringer. Resultater fra udvalgte lande.

Spørgeundersøgelse udført af Kantar Belgium bestilt af Kommissionen.

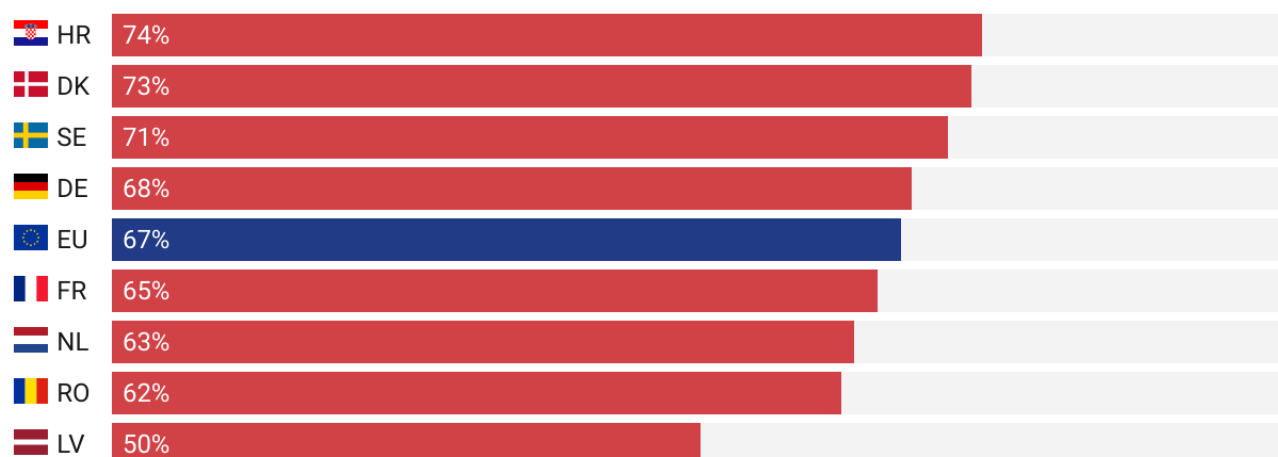
Kilde: European Commission • Lavet med Datawrapper

I 23 ud af 27 EU-medlemslande mener størstedelen af befolkningen, at landbruget allerede har leveret et vigtigt bidrag til at bekæmpe klimaforandringer.^[26]

Europæerne mener dog, at landmænd bør ændre den måde, de arbejder på for at bekæmpe klimaforandringer, selv hvis det betyder, at deres landbrug bliver mindre konkurrencedygtigt.

Figur 13: Flertallet mener, at europæiske landmænd skal arbejde anderledes af hensyn til klimaet, selv på bekostning af konkurrenceevne

Andel af respondenterne, der i 2022 er enige i udsagnet om, at landmænd skal arbejde anderledes for at bekæmpe klimaforandringer også på bekostning af EU's konkurrenceevne. Resultater fra udvalgte lande.

Spørgeundersøgelse udført af Kantar Belgium bestilt af Kommissionen.

Kilde: European Commission • Lavet med Datawrapper

Hovedkonklusioner: Holdninger til landbruget

- Blandt den europæiske befolkninger er der opbakning til, at landbruget ændrer sin praksis i klimaets navn. Til gengæld mener et flertal af europæere i langt de fleste medlemslande, at landbruget allerede har givet et vigtig bidrag til den grønne omstilling.
- At den europæiske befolkning giver bred opbakning til CAP-støtten som den ser ud i dag og at et flertal i adskillige medlemslande mener, at den bør være endnu mere generøs, vidner om en vis bekymring for landmændenes sociale og økonomiske vilkår. Dette tyder på, at befolkningen er parat at prioritere sektorens velfærd og betale en præmie for at landbruget fortsat støttes.

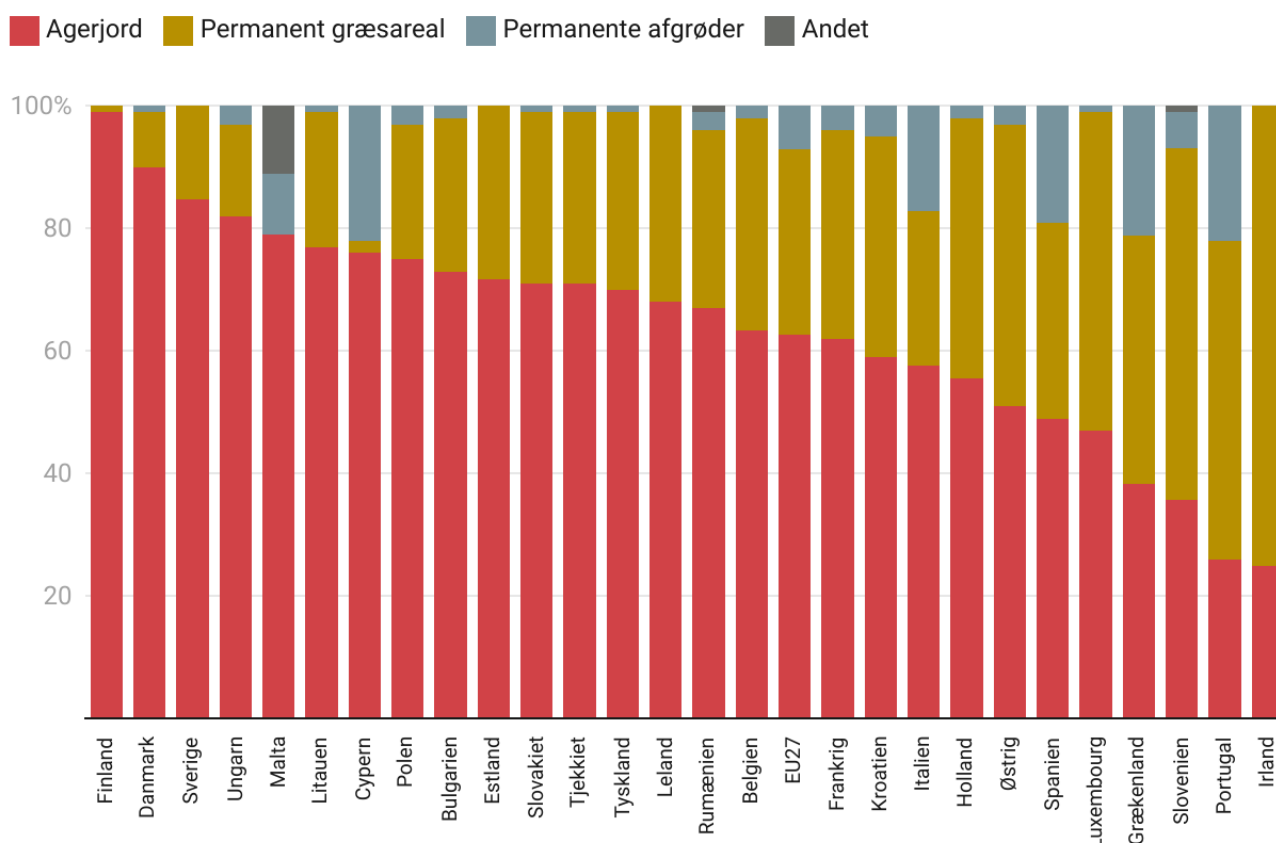
STRUKTURELLE OG SOCIALE FORHOLD

Landbruget er definerende for det europæiske landskab.

Landbrugsproduktion er definerende for Europas landskab. 38 pct. af EU's landareal er landbrugsland, og heraf bruges 62,3 pct. til agerjord, der producerer afgrøder til mennesker og husdyrs konsumtion, 30,5 pct. til græsarealer, der primært bruges til dyrefoder, og 7,1 pct. af arealet anvendes til permanente afgrøder som f.eks. frugt og oliven.

Figur 14: Brug af landbrugsjord i EU

Andel i pct. af det samlede udnyttede landbrugsareal i 2020.

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapperr

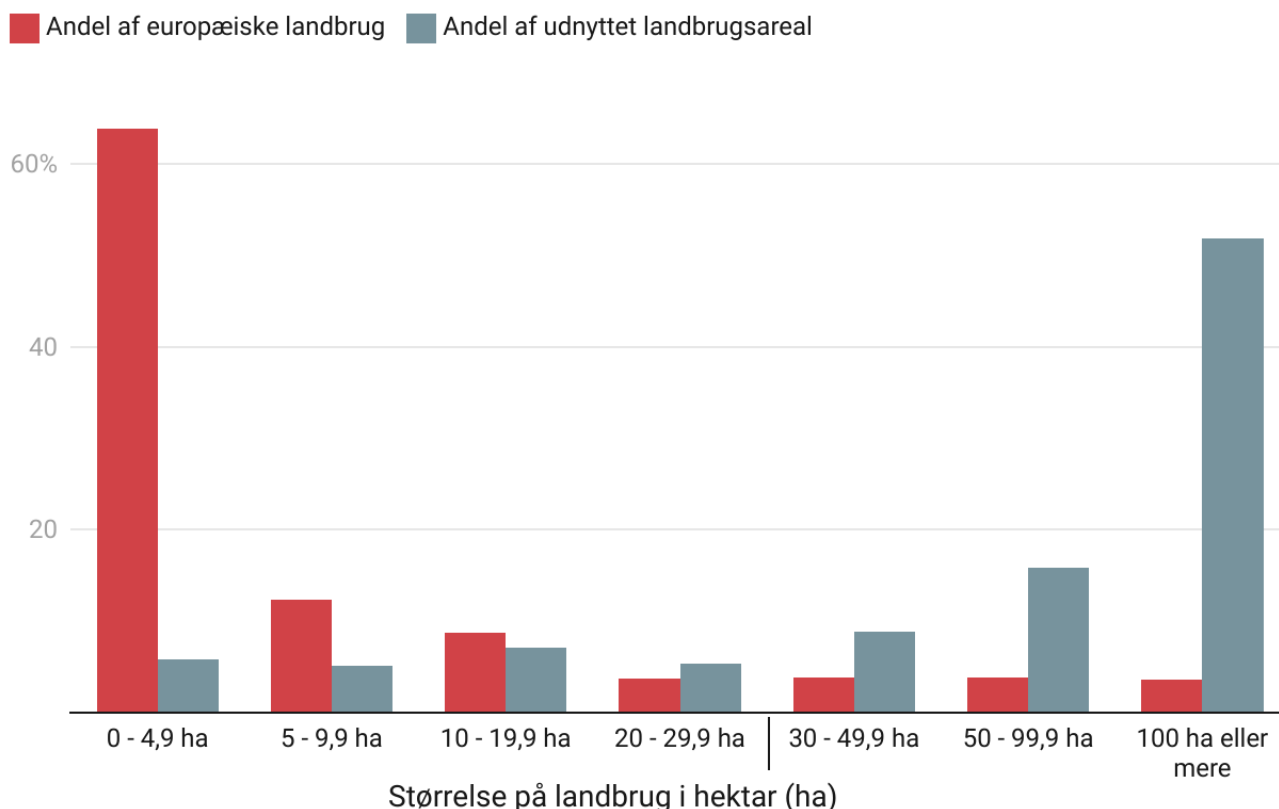
Dette gennemsnit dækker over betragtelig variation på tværs af medlemslandene. I top ligger Irland med 71,7% af samlede landareal brugt på landbrug, Danmark ligger nummer to med ca. 60 pct. af det samlede landareal brugt på landbrug. I den anden ende af spektret er der de andre nordiske lande, Norge, Sverige og Finland, der alle anvender under 10 pct. af deres samlede areal til landbruget.^[27] Disse lande har dog et omfattende skovbrug.

EU's landbrug er centreret om en lille andel store brug.

I 2020 var kun 7,5 pct. af EU's landbrug over 50 ha, men optog 67,7 pct. af EU's samlede landbrugsareal.[\[28\]](#) Samtidigt udgør landbrug, der er mindre end 5 hektar næsten 2/3 af alle EU's landbrug, men kun lige over 5 pct. af EU's samlede landareal.

Figur 15: Fordeling af landbrugsareal og landbrug efter størrelse

Udnyttet landbrugsareal og landbrug efter størrelse som pct. af det totale udnyttede landbrugsareal i EU og det totale antal landbrug i EU i 2020.

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

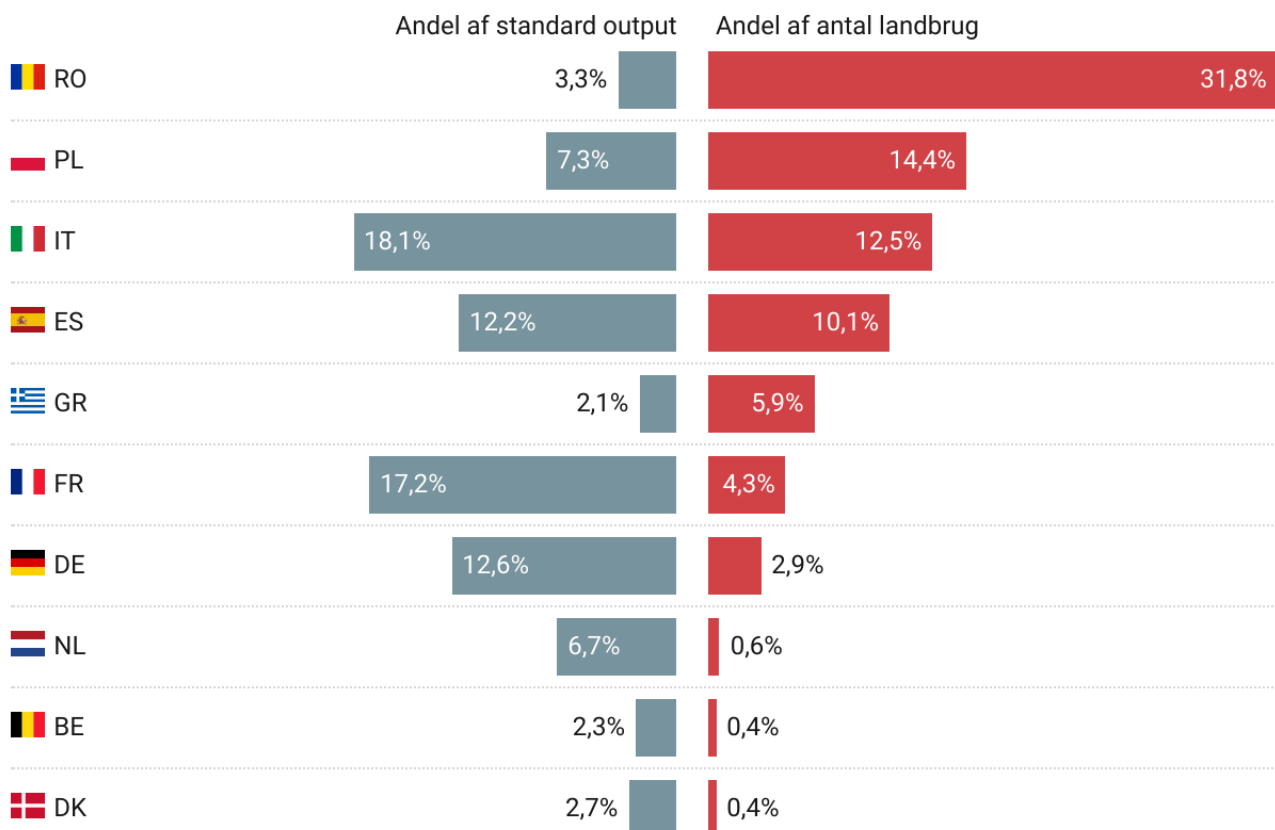
Ukraines indtræden i EU vil forstærke centreringen af europæisk landbrug på store brug. Ukrainsk EU-medlemskab vil øge EU's dyrkbare areal med ca. en tredjedel, hvilke svarer til et areal dobbelt så stort som Frankrig. Ud af dette areal sidder de største 20 landbrug på hele 14 pct. af Ukraines dyrkbare areal.[\[29\]](#)

En lille andel landbrug producerer størstedelen af EU's landbrugsproduktion.

I EU producerer en lille andel landbrug (3,3 pct.) med et standardoutput på over €250.000 per år i 2020, 56,4 pct. af EU's samlede økonomiske output fra landbruget.[\[30\]](#)

Figur 16: Fordelingen af EU's produktion og landbrug

Andel i pct. for udvalgte EU-medlemslande i 2020.

Standard output: Angiver den gennemsnitlige værdi af landbrugsproduktionen i euro pr. hektar eller pr. dyr.

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

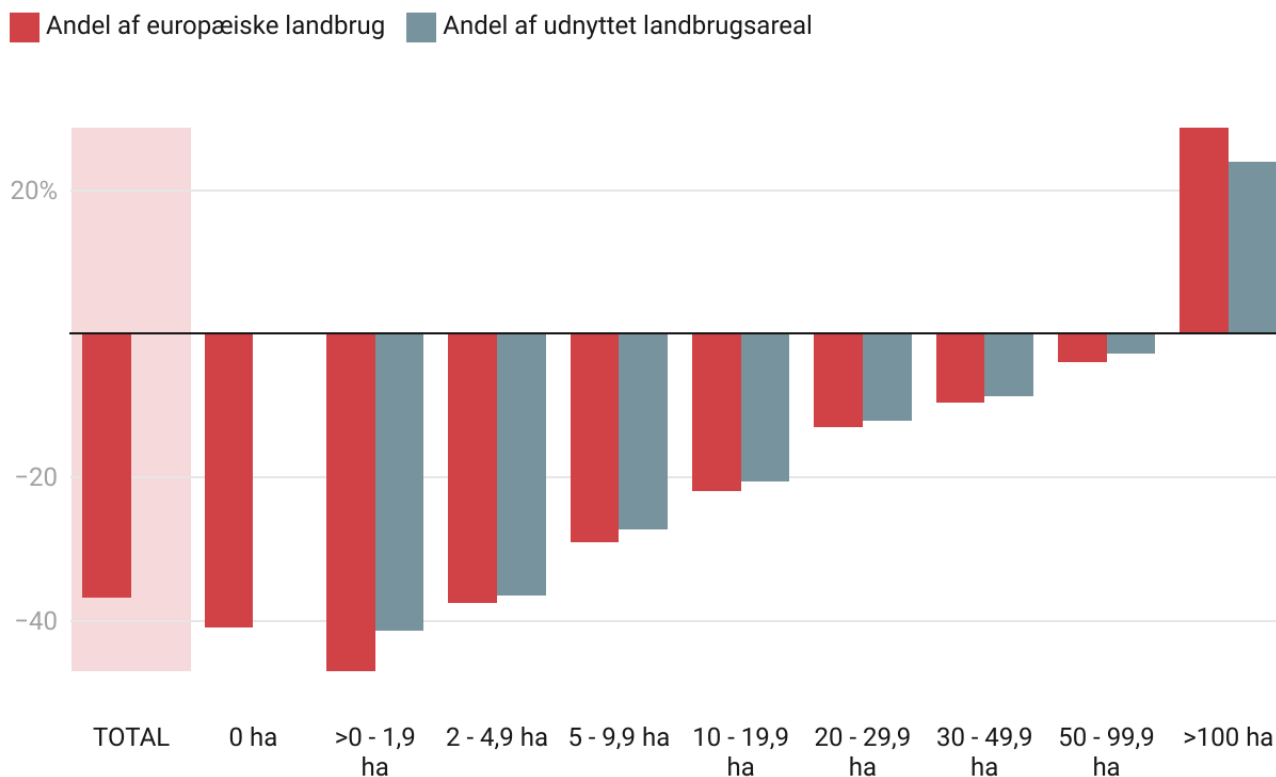
Den koncentrerede produktion er også afspejlet på tværs af medlemslandene. Næsten en tredjedel af EU's landbrug findes i Rumænien, men Rumænien producerer kun 3,3 pct. af EU's standard output, dvs. den gennemsnitlige værdi af landbrugsproduktionen i euro pr. hektar, eller pr. dyr.^[31] Holland, der huser 0,6 pct. af EU's landbrug står for 6,7 pct. af EU's standard output. Sammenlagt kommer 60,2 pct. af EU's standard output fra fire medlemslande: Italien (18,1 pct.), Frankrig (17,2 pct.), Tyskland (12,6 pct.) og Spanien (12,2 pct.).^[32]

Antallet af landbrug i EU er faldende - særlig de små landbrug forsvinder.

Ifølge Eurostat er antallet af landbrug i EU faldet med ca. 37 pct. fra 2005-2020, det største fald er sket blandt de mindste landbrug på 5 hektar eller mindre.

Figur 17: Udvikling i antallet af landbrug og udnyttet landbrugsareal

Udviklingen fra 2005 til 2020 i antal landbrug og udnyttet landbrugsareal, efter størrelse angivet i hektar (ha) i EU.

Grafik: Tænketanken EUROPA • Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Denne tendens er også reflekteret i, at det er lande med mange små landbrug, der har oplevet den største reduktion i det samlede antal af landbrug, herunder Rumænien (~32 pct.), Polen (~47 pct.), Italien (~34 pct.), og Ungarn (~68 pct.). Det er vigtigt at bemærke, at der er en høj grad af usikkerhed, hvad angår EU's faldende antal af landbrug, da der har været en række ændringer i forskellige medlemslande ift. grænseværdierne for hvornår noget er defineret som et landbrug.[\[33\]](#) Derfor bør EU's faldende antal landbrug betragtes som en indikation på en tendens, snarere end et præcist antal.

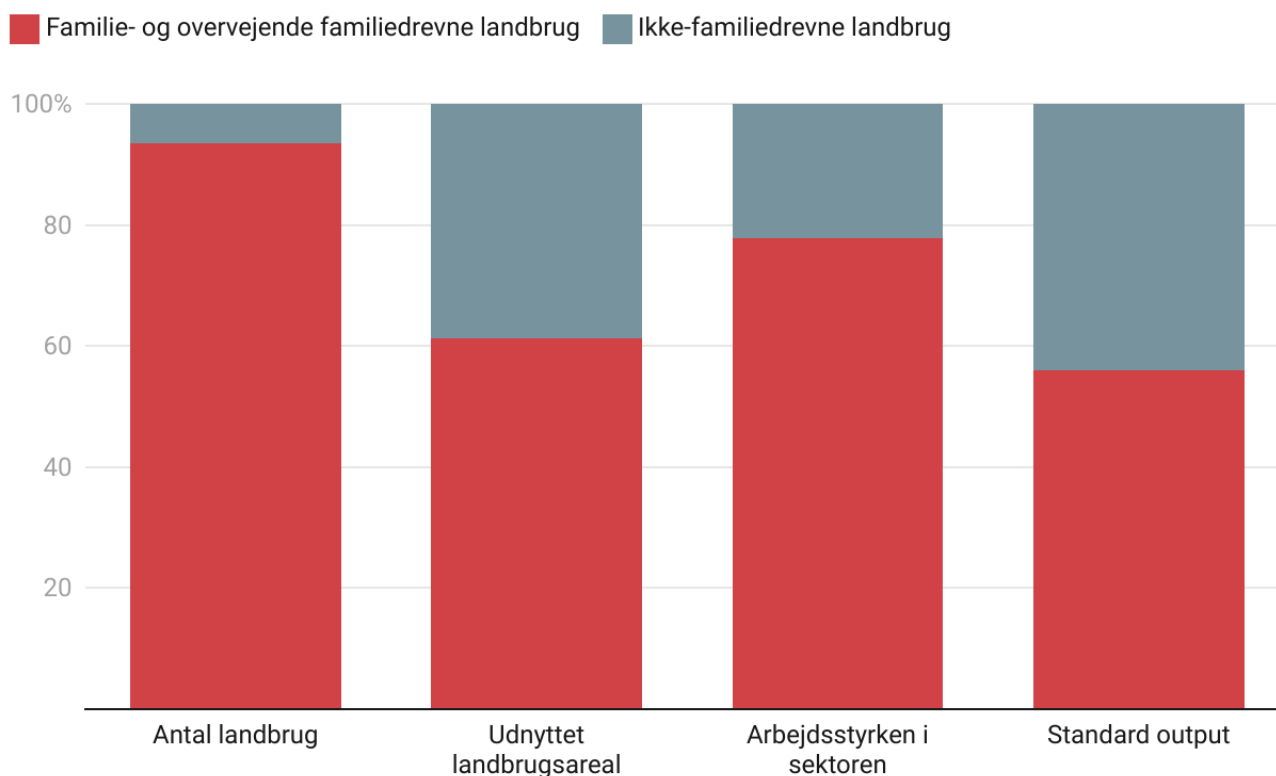
Denne tendens, med et betragteligt fald i både antallet og andelen af små og mindre landbrug, vidner også om en social omstrukturering i landdistrikterne, hvor mange landbrug ikke nødvendigvis er afspejlet i den økonomiske data om sektoren.

Familielandbrug spiller en vigtig rolle i EU's landbrugssektor.

I 2020 var 93 pct. af EU's 9,1 millioner landbrug familielandbrug eller overvejende familiedrevne landbrug, hvor over 50 pct. af de ansatte i landbruget er familiemedlemmer.[\[34\]](#) Ud af disse 93 pct. har 57 pct. af familiebrug kun familiemedlemmer ansat.[\[35\]](#)

Figur 18: EU's landbrugssektor består i høj grad af familieforetagender

Andel i pct. i 2020.

Standard output: Angiver den gennemsnitlige værdi af landbrugsproduktionen i euro pr. hektar eller pr. dyr.

Kilde: Eurostat • Lavet med Datawrapper

Jævnfør figur 19 står familielandbrug også for størstedelen af landbrugets beskæftigelse (78 pct.), for størstedelen af EU's landbrugsland (61 pct.) og standard output (56 pct.). Ikke-familiedrevne landbrug udgjorde kun 7 pct. af europæiske landbrug i 2020, men 39 pct. af landbrugsarealet, 22 pct. af beskæftigelsen i landbruget og 44 pct. af EU's standard output.[\[36\]](#)

Familielandbrug udgjorde over 85 pct. af landbrug i alle medlemslande undtagen Frankrig (58 pct.) og Estland (65 pct.).[\[37\]](#) I de fleste medlemslande er ikke-familiedrevne landbrug markant større end familiedrevne landbrug. Den eneste undtagelse for dette er Holland og Belgien, hvor størrelsen på familie- og ikke-familiedrevne landbrug er ca. lige store.[\[38\]](#)

Konsolideringen af det europæiske landbrug siden 2005 har ramt familielandbrug, og blandt de tilbageværende familielandbrug er der en bevægelse mod flere landbrug, hvor det i stedet er mere end 50 pct. af medarbejderne, der er familiemedlemmer.
[\[39\]](#)

Ifølge Kommissionen er landbruget med til at holde liv i mange af de lokalsamfund, der er direkte og indirekte afhængige af sektoren.[\[40\]](#) Konsolideringen af sektoren og den faldende andel af familielandbrug er således bemærkelsesværdige, da det vidner om en betydelig social og kulturel forandring i de lokalsamfund, der er afhængige af sektoren.

Landbrugssektoren ser frem mod et svært generationsskifte.

I 2020 var 57,6 pct. af 'landbrugschefer' - dvs. personen, der er ansvarlig for et landbrugs finanser og hverdagsledelse - mindst 55 år gamle. Derimod var blot 11,9 pct. af landmænd klassificeret som unge, dvs. under 40 år gamle.[\[41\]](#) I Cypern var kun 5,1 pct. af landmænd under 40 i 2020, sammenlignet med Østrig, der har en mere balanceret alderspyramide, hvor 23,4 pct. af landmænd var under 40 i 2020.
[\[42\]](#) Aldersspredningen i det europæiske landbrug er et problem, hvis man fremadrettet ønsker at bibeholde antallet af landbrug i EU og bibeholde det sociale status quo i EU's landdistrikter.

Udfordringen med generationsskiftet i landbruget er illustreret af tal fra Tyskland, hvor kun 37 pct. af enkeltpersons-landbrugsvirksomheder med en virksomhedsleder på 55 år eller ældre har en klar efterfølger.[\[43\]](#)

Man kan også forestille sig, at den skæve alderspyramide kan blive et problem for den grønne omstilling på sigt, da unge landmænd formentligt er mere villige til at gøre brug af innovative nye teknologier, der kan forbedre produktionen. Personer i starten af deres arbejdsliv kan formentligt også være mere tilbøjelige til at foretage kapital-tunge investeringer i nye teknologier, der kan være med til at gøre deres landbrugspraksis mere bæredygtig.[\[44\]](#)

Hovedkonklusioner: Strukturelle og sociale forhold

- EU's landbrugsjord er koncentreret omkring en lille andel af store brug. Størstedelen af den europæiske landbrugsproduktion er centreret omkring en lille andel højtstående bedrifter i et fåtal af medlemslande.
- Antallet af landbrug, og herunder andelen af familiebrug, i EU er faldende. Familiebrug udgør dog stadig størstedelen af europæiske landbrug.
- Landbruget står overfor en betragtelig demografisk udfordring. Den skæve alderspyramide i landbruget kan både blive en udfordring i forhold til at holde liv i EU's landdistrikter og udfordre optaget af nye teknologier, der kan gøre landbrug mere effektivt og grønt.

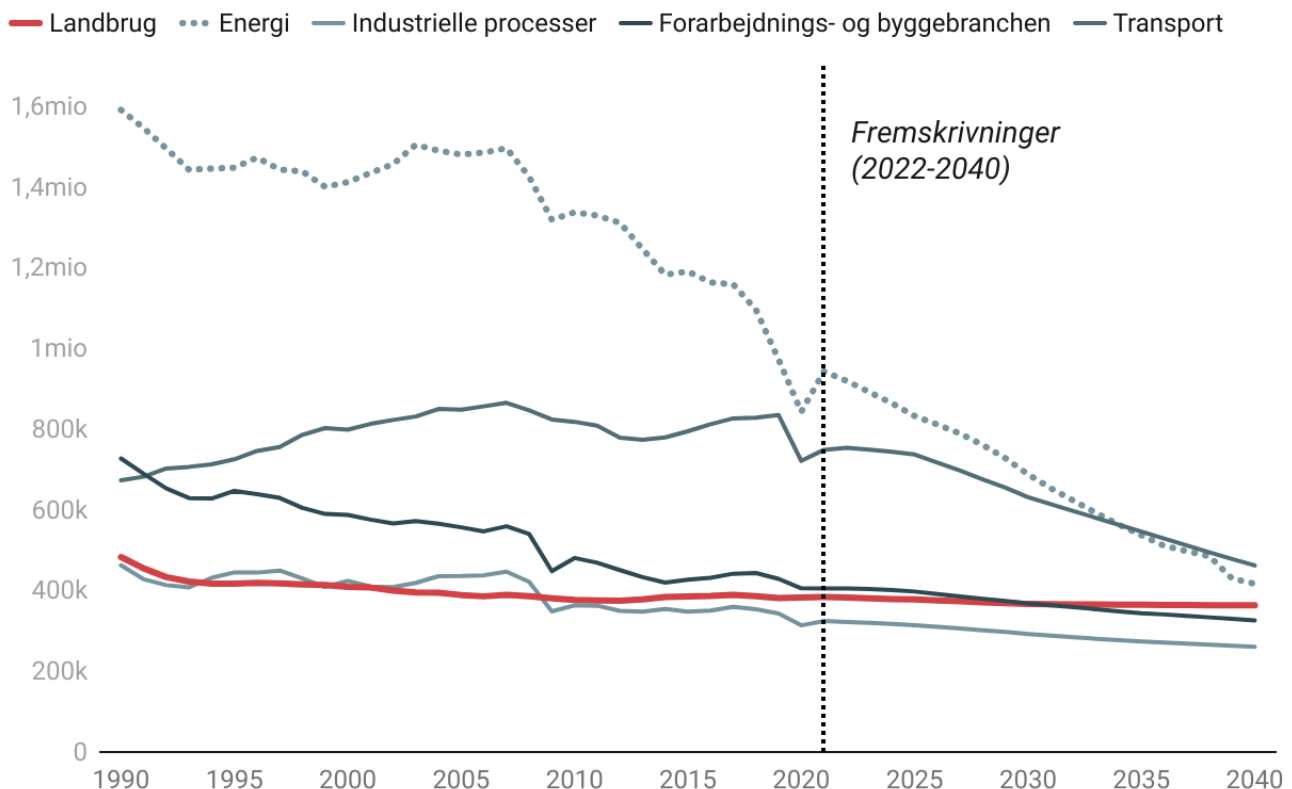
KLIMA OG MILJØ

Landbrugets andel af drivhusgasudledninger er vokset siden 1990.

Metan fra husdyr udgør ca. 54 pct. af landbrugets drivhusudledninger. Derudover stammer ca. 44 pct. af udledningerne fra lattergas, der kommer fra husdyr og landbrugsjord. CO₂ udgør kun ca. 3 pct. af landbrugets udledninger, disse udledes primært fra landbrugsrelateret transport.[\[45\]](#) [\[46\]](#) Afhængigt af hvordan landbrugsjorden forvaltes, kan den også gennem aktiviteter som skovbrug være med til at reducere drivhusgasudledninger.[\[47\]](#)

Figur 19: Fremskrivning af drivhusgasudledninger i EU

Opgjort i kt CO₂e for udvalgte sektorer.

Note: Transport er fraregnet international luftfart og shipping. Kategorien landbrug omfatter historiske og forventede emissionsestimater (CRF kategori 3).

Kilde: Tænk tanken EUROPA på baggrund af European Environmental Agency • Lavet med Datawrapper

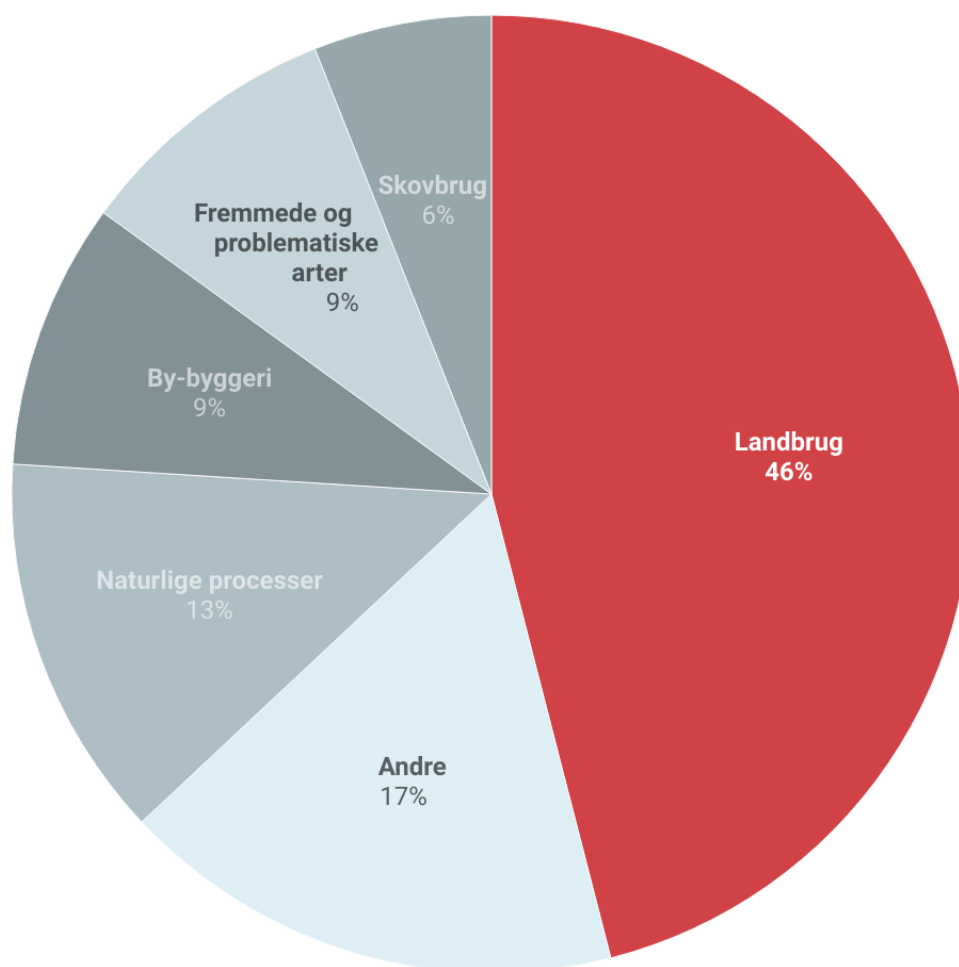
Sektorer som industri og energi har reduceret deres drivhusgasudledninger med henholdsvis -32,13 pct. og -47 pct. i forhold til 1990, men landbruget har haft sværere ved at opnå lignende resultater. Mellem 1990 og 2005 reducerede landbruget sine udledninger med -19,45 pct., men siden 2005 har landbruget kun opnået en yderligere reduktion på -1,69 pct. [48] Landbrugets andel af drivhusgasudledninger er steget fra 8,4 pct. i 2005 til 9,3 pct. i 2018. [49] Frem mod 2040 forventes landbrugets andel af drivhusgasudledninger at stige yderligere (Se figur 20).

Udledninger fra landbruget er siden 2005 forblevet stabile på trods af, at fødevarereproduktionen er steget. [50] Europæiske landbrug har således formået at reducere intensiteten af CO₂-udledningen, men den samlede udledning er forblevet stabil, da produktionen er steget i samme periode. Denne såkaldte "rebound effekt" [51] er med til at forklare, hvorfor landbrugets andel af drivhusgasudledningerne er forblevet stabile siden 2005.

Derudover er EU's habitater i dårlig stand.[\[52\]](#) Ifølge det Europæiske Miljøagenturs 'State of the environment rapport' fra 2020, så er landbrugssektoren den mest hyppigt rapporterede enkeltstående trussel mod alle habitater på tværs af EU's medlemslande.[\[53\]](#) Det bakkes op af en rapport fra den Europæiske Revisionsret, som viser, at landbrugssektoren f.eks. er den største enkeltstående udfordring for græslandshabitater i Natura2000 områder.[\[54\]](#)

Figur 20: De primære presfaktorer på græslandshabitater i Natura2000 i 2019

Landbrug Andre Naturlige processer By-byggeri Fremmede og problematiske arter Skovbrug

Grafik: Tænk tanken EUROPA • Kilde: ECA, based on EEA data • Lavet med Datawrapper

- Landbrugets andel af drivhusgasudledninger er vokset siden 1990.
- Landbruget er en vigtig presfaktor på EU's miljø.

KONKLUSION

Landbruget er definerende for det europæiske landskab, og for mange er det et erhverv med stor kulturel betydning. De fødevarer, som landbruget er med til at producere, gør også landbruget til en strategisk vigtig sektor.

Men der er ikke en entydig økonomisk grund til, at landbrugssektoren i så høj grad har politiske beslutningstageres bevågenhed.

Til gengæld tyder flere forhold, såsom forholdsvis lave lønninger i landbruget sammenlignet med resten af befolkningen, og den konsolidering, som analysen vidner om, at landbruget er en sektor under forandring.

Analysen understreger, at landbruget gennemgår en række strukturelle forandringer, der kunne have en betydelig effekt på de sociale forhold i sektoren. Disse sociale og strukturelle forandringer er et bagtæppe for den kritik, landbruget har rejst mod de politiske krav, der i stigende grad stilles til sektoren i forhold til dens betydelige klima- og miljømæssige fodaftryk og behovet for, at den omstiller sig til en grønnere produktion.

Men en sådan politisk mobilisering er formentligt kun effektiv, hvis den møder en vis genklang i den europæiske befolkning. Analysen illustrerer, at den europæiske befolkning giver bred opbakning til CAP-støtten som den ser ud i dag, hvilket vidner om en vis bekymring for landmændenes sociale og økonomiske vilkår.

- [1] <https://www.wwf.eu/?12188966/Nature-Restoration-Law-one-step-closer-to-becoming-reality--but-with-loopholes>
- [2] <https://lf.dk/tal-og-analyser/fakta-om-foedevareklyngen>, p.6
- [3] <https://lf.dk/media/podds3hn/fakta-om-foedevareklyngen-2023.pdf>, p.6
- [4] Se nedenstående analyse.
- [5] https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_en
- [6] Ifølge Eurostat, var 4,2 pct. af befolkningen beskæftiget i landbruget i 2020, hvilke svarer ca. 8,7 millioner ansatte. Dette betyder, at der er en vis diskrepans mellem antallet af ansatte i sektoren (se [her](#)) og det ovenstående antal landbrug i sektoren (9,1 millioner, se sektion om familiebrug), svarende til mindre end en person per landbrug (se [her](#)). Diskrepansen skyldes formodentlig en kombination af faktorer herunder, at der er en høj grad af usikkerhed i opgørelser af antallet af landbrug i EU (se [her](#)), at deltidsansættelse er udbredt i sektoren (se [her](#)), og at sæsonarbejde er et udbredt fænomen i sektoren. I 2020 var der ifølge Eurostat 17 millioner regulære landbrugsmedarbejdere i EU, og for mange af dem er landbruget blot en mindre aktivitet (se [her](#)). Siden 2005 er landbrugets andel af EU's samlede beskæftigelse også faldet (se [her](#)).
- [7] https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nama_10_a10_e__custom_8062105/default/table?lang=en
- [8] <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20200522-2>
- [9] [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689347/EPRS_BRI\(2021\)689347_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2021/689347/EPRS_BRI(2021)689347_EN.pdf)
- [10] https://rural-vision.europa.eu/rural-vision_en
- [11] https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6c924246-da52-11eb-895a-01aa75ed71a1.0003.02/DOC_1&format=PDF , p.4.
- [12] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban-rural_Europe_-_economy#Employment
- [13] <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15234730/15245478/KS-HA-19-001-EN-N.pdf/16630b58-99cd-e7b8-9f24-ed8c1227f3c2?t=1667251793754> , p. 109
- [14] https://wwfeu.awsassets.panda.org/downloads/europe_eats_the_world_report_ws.pdf, p. 8 og <https://www.ers.usda.gov/topics/international-markets-u-s-trade/countries-regions/>
- [15] <https://www.eea.europa.eu/publications/rethinking-agriculture>

[16] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=International_trade_in_goods_for_the_EU_-_an_overview#The_relative_significance_of_different_products

[17] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farmers_and_the_agricultural_labour_force_-_statistics#Fewer_farms.2C_fewer_farmers

[18]

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637924/EPRS_ATA\(2019\)637924_EN](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637924/EPRS_ATA(2019)637924_EN)

[19]

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637924/EPRS_ATA\(2019\)637924_EN](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2019/637924/EPRS_ATA(2019)637924_EN)

[20]

https://dashboard.tech.ec.europa.eu/qs_digit_dashboard_mt/public/sense/app/667e9fba-eea7-4d17-abf0-ef20f6994336/sheet/2f9f3ab7-09e9-4665-92d1-de9ead91fac7/state/analysis

[21] https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardIndicators/FarmIncome.html?select=EU27_FLAG,1

[22] https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/income-support-explained_en

[23] Ifølge Kommissionens Agri-food data portal, så er landbrugs faktorindkomst er en måde at opgøre landbrugsindkomst på, der er velegnet sammenligninger med ændringer i offentlig støtte. Se forklaring:

https://agridata.ec.europa.eu/Qlik_Downloads/InfoSheetSectorial/infoC25.html

[24] https://agriculture.ec.europa.eu/system/files/2022-11/cap-expenditure-graph4_en.pdf

[25]

https://escholarship.org/content/qt2jt2p06k/qt2jt2p06k_noSplash_f858f7d788979ab34d055532et=q6z2ir

[26] <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2665>

[27] <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/15216629/15559935/KS-FK-22-001-EN-N.pdf/1cb9d295-6868-70e3-0319-4725040cfdb8?version=3.0&t=1670599965263> , p.

10.

[28] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics

[29] <https://thinkeuropa.dk/brief/2023-09-ukrainsk-eu-medlemskab-vil-udfordre-eus-faelles-landbrugspolitik>

[30] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics#Farms_in_2020

- [31] 'Standardoutputtet for et landbrugsprodukt (afgrøde eller husdyr), er den gennemsnitlige værdi af landbrugsproduktionen i euro pr. hektar eller pr. dyr'. Se: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Standard_output_\(SO\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Standard_output_(SO)).
- [32] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics
- [33] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Farms_and_farmland_in_the_European_Union_-_statistics
- [34] <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231024-2>
- [35] <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231024-2>
- [36] <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231024-2>
- [37] <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231024-2>
- [38] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agriculture_statistics_-_family_farming_in_the_EU#Structural_profile_of_farms_-_analysis_for_the_EU
- [39] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Agriculture_statistics_-_family_farming_in_the_EU#Structural_profile_of_farms_-_analysis_for_the_EU
- [40] https://agriculture.ec.europa.eu/sustainability/socially-sustainable-cap_en#capandsocialsustainability
- [41] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=431368#Farm_managers_are_typically_male_and_relatively_old
- [42] https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=431368#Farm_managers_are_typically_male_and_relatively_old
- [43] https://magazin.diemayrei.de/storage/media/1ee940ac-8216-639c-aa75-5254a201e2da/Sit_2024_Kapitel3.pdf , pp. 127
- [44] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2023-0283_EN.html#_section2
- [45] <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/greenhouse-gases-viewer>
- [46] <https://lf.dk/viden-om/miljoe-og-klima/miljoe/kvaelstof>
- [47] https://climate.ec.europa.eu/eu-action/land-use-sector_en
- [48] <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/data-viewers/eea-greenhouse-gas-projections-data-viewer>
- [49] <https://www.mdpi.com/2073-4433/12/11/1396>
- [50] Agricultural climate mitigation policies and measures Good practice, challenges, and future perspectives. 2021, pp. 11
- [51] Se https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_16/SR_CAP-and-Climate_EN.pdf, pp. 23
- [52] <https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020> , pp.81

[53] <https://www.eea.europa.eu/soer/publications/soer-2020>, pp. 82

[54] <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/biodiversity-13-2020/en/>